

Tornsanger *Sylvia communis*

Whitethroat

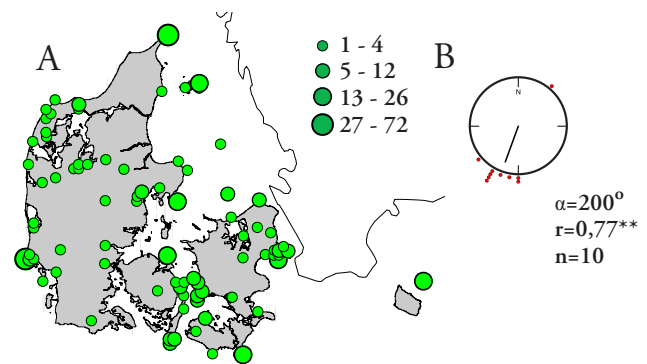

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Tornsangeren yngler over det meste af Europa, i Tyrkiet samt i Sibirien mod vest til Baikalsøen. Arten overvintrer i Afrika syd for Sahara. Vesteuropæiske fugle (underarten *communis*) overvintrer primært i busksavanne i Sahelzonen fra Vestafrika østpå til Sudan, mens østlige bestande primært overvintrer sydøst herfor. Der går en svagt defineret trækdeler ned gennem Skandinavien og Danmark. Vesteuropæiske fugle trækker mod sydvest til Den Iberiske Halvø, før de drejer mod syd til overvintringsområdet i Vestafrika, mens fugle

øst for trækdeleren trækker syd eller sydøst mod det centrale middelhavsområde. Tornsangeren er antagelig stærkt negativt påvirket af tørkeperioder i vinterkvarteret. Arten er en almindelig dansk ynglefugl i åbent landskab. Som hos de fleste *Sylvia*-sangere består føden overvejende af insekter, men om efteråret hovedsagelig bær. Arten trækker om natten. Tornsangeren ankommer til landet fra begyndelsen af maj og de sidste fugle ses i september. Gennemtræk af skandinaviske fugle ses primært i maj og i august-september.

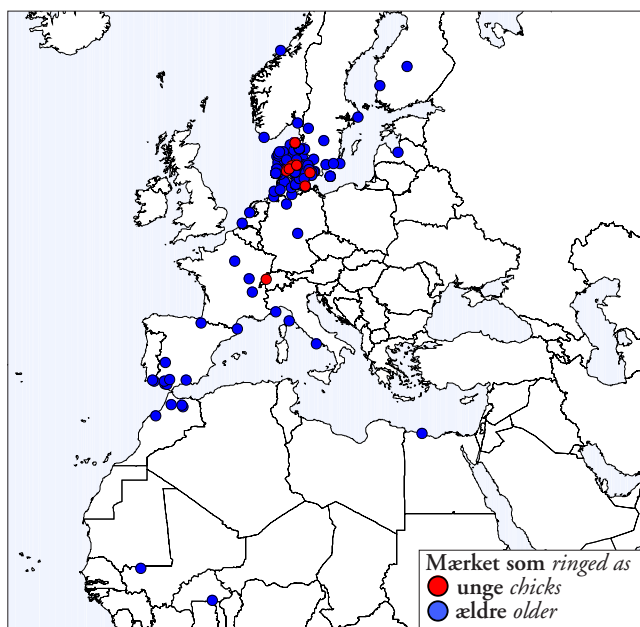

Fig. 1. Samtlige genfund af tornsanger ringmærket i Danmark (n=569). All recoveries of whitethroat ringed in Denmark (n=569).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 42.466

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries	569
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	52(9%)
Antal fugle No. of individuals	463
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	12(3%)
Genmeldingsandel Proportion recovered	1,1 %
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark Ringed abroad and recovered in Denmark	58

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird	5 år 10 mdr.
Længste afst. Longest dist.	Ghana Ghana 5.174 km
Nordligst Northernmost	Norge Norway (63° 38'N)
Sydligst Southernmost	Ghana Ghana (11° 05'N)
Østligst Easternmost	Ægypten Egypt (27° 15'E)
Vestligst Westernmost	Mali Mali (09° 35'W)

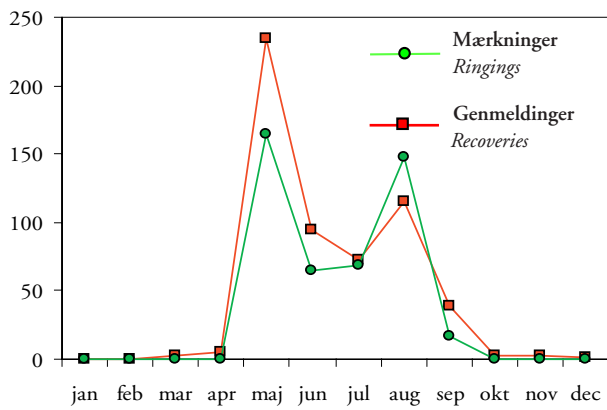

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af torsanger. Month of ringing and recovery for recovered whitethroat.

Mærknings- og genmeldingsdata

Der er ringmærket 42.466 torsangere i Danmark. De første blev ringmærket i 1921, og det højeste antal i 1992 (2.136). Arten er især blevet mærket med Zoologisk Museums ringe, men herudover er fire mærket med ringe fra Odense Ringmærkestation og 1.010 fra Dansk Ornithologisk Central.

To tredjedele af de genmeldte torsangere er mærket vest for Storebælt (fig. 2A). Hovedparten af fuglene er mærket i træktiden, maj/juni og august/september, og flest genmeldinger foreligger af fugle mærket i Blåvand (85), Skagen (45) og på Amager (40). Der er 127 genfund af fugle, som enten er mærket eller genfundet i yngletiden. Heraf er 12 mærket som redeunger. Torsangeren yngler ofte på typiske lokaliteter

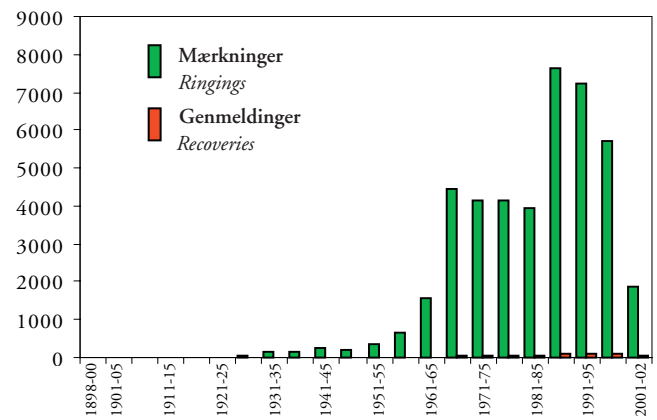

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for torsanger ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of whitethroat ringed in Denmark.

for fangst af rastende trækfugle med spredte buske, og ringmærkningsaktiviteter på sådanne lokaliteter medfører derfor fangst af en del ynglefugle.

Der er i Danmark genfundet 58 torsangere ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

Ringmærkningsmaterialet består formentlig primært af danske og sydsandinaviske ynglefugle, mens en mindre del stammer fra det øvrige Skandinavien, Finland og De Baltiske Lande (fig. 5B og 7).

Efterårstrækket går mod sydvest over Den Iberiske Halvø (fig. 5A). Trækket starter i august, og den første torsanger fra Den Iberiske Halvø er fra 15. september. Genfundene fra Den Iberiske Halvø og Marokko

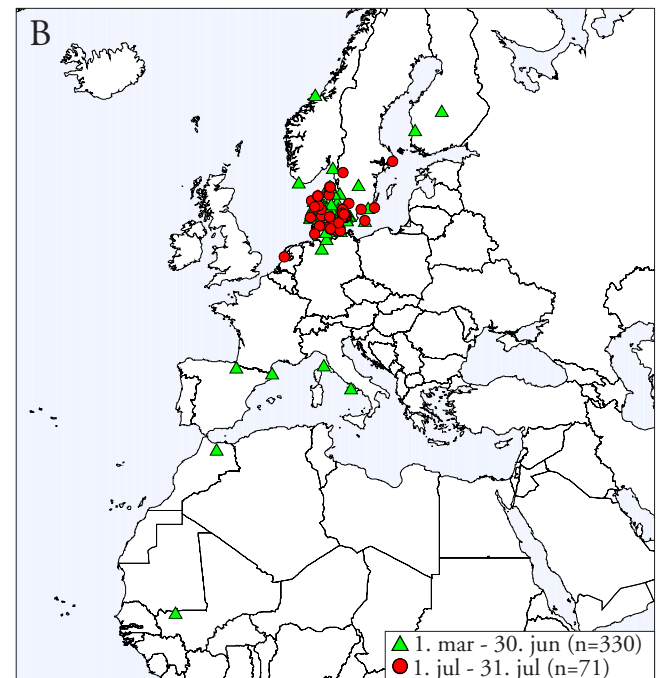
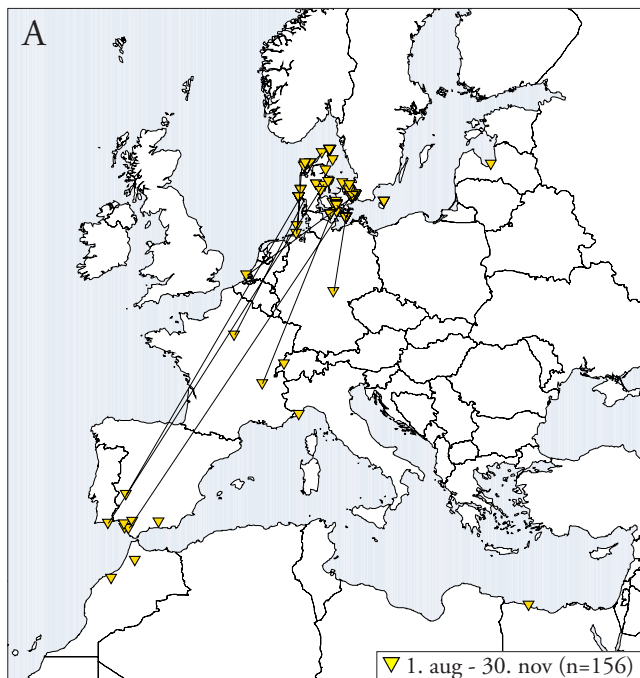

Fig. 5. Genmeldinger fra A) efterårperioden og B) forårs- og sommerperioden af torsanger ringmærket i Danmark. Linjer angiver direkte træk. Recoveries during A) autumn and B) spring and summer of whitethroat ringed in Denmark. Lines indicate direct migration

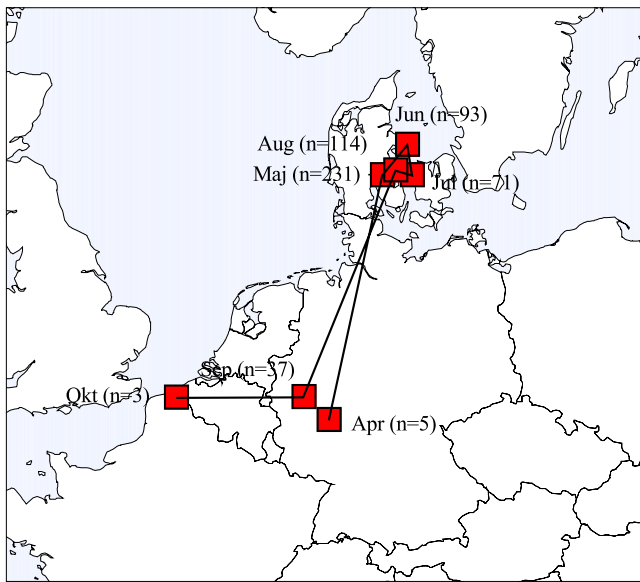

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for torsanger ringmærket i Danmark. Monthly mean positions for whitethroat ringed in Denmark.

er fra 15. september til 28. november (9). Fire fugle ringmærket i Spanien og senere genfundet i Danmark er alle mærket i september.

Den hurtigste fugl fløj 1.077 km mod syd-sydvest (202°) på otte dage fra Langeland 15. august til Rhone, Frankrig (134 km/dag). En fugl mærket i Finland 17. august fløj de 612 km mod sydvest (211°) til Bornholm på fire dage. En fugl mærket 8. juni på Christiansø og genfundet 17. september samme år i Ægypten stammede formentlig fra den østlige bestand og er eneste fugl med en sydøstlig trækretning i det danske ringmærkningsmateriale.

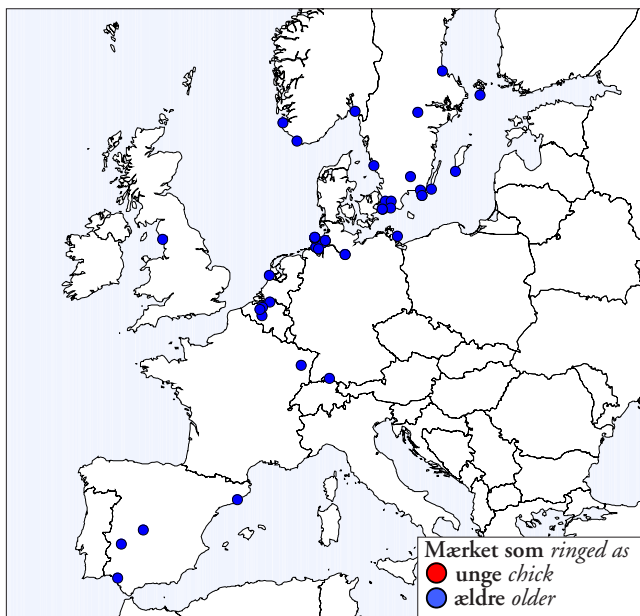

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for torsanger ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=58). Ringing sites for whitethroat ringed abroad and recovered in Denmark (n=58).

Eneste vinterfund gælder en fugl, der formentlig er død i starten af vinteren 1974. Den blev fundet død 11. februar på Djursland, 11 km fra mærkningsstedet på Hjelm (17. juni 1974). Ellers foreligger to fund fra det formodede overvintringsområde i Vestafrika syd for Sahara; et fra Ghana uden dato og et fra Mali 4. maj, hvilket indikerer, at afrejsen fra vinterkvarteret kan ske sent.

Fra forårstrækket er der kun spredte fund i det vestlige Middelhavsområde fra Spanien til Italien i perioden 21. april - 19. maj. Første fugl i Danmark er genmeldt 30. april fra Blåvand. En fugl, mærket 15. april i Nordtyskland, er genmeldt 14. juni samme år på Ærø. Hovedparten af fuglene på forårstrækket er genmeldt i maj (70%), hvor torsangerne i gennemsnit er tilbage i Danmark (fig. 6).

Der er kun få genfund af danske ynglefugle under trækket. Fra Middelhavsområdet foreligger genfund af to fugle hhv. fra Italien (april) og Spanien (maj). Tre fugle mærket som redeunger er genfundet i yngletiden et efterfølgende år: én blev fundet 79 km fra mærkningsstedet, mens de to andre blev fundet på mærkningsstedet. 25 flyvedygtige torsangere er mærket i yngletiden og genfundet i yngletiden i et efterfølgende år. 14 var mærket som adulte og blev alle genfundet på mærkningsstedet. Af syv fugle mærket som ungfugle blev seks genfundet på mærkningsstedet, mens en enkelt blev genfundet i Holland, 458 km fra mærkningsstedet. En ikke aldersbestemt fugl blev genfundet i Sverige 373 km fra mærkningsstedet, og tre andre ikke aldersbestemte fugle blev genfundet på mærkningslokaliteten.

Genmeldings- og dødsårsager

Genmeldingerne skyldes hovedsagelig aflæsninger af fugle fanget i forbindelse med ringmærkning (fig. 8A).

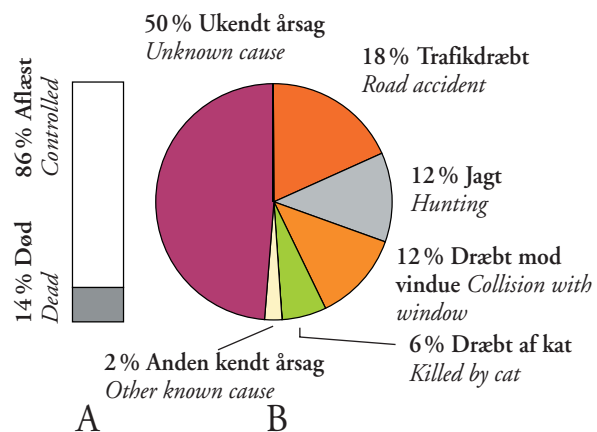

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=569) og B) dødsårsager (n=82) for torsanger ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=569) and B) cause of death (n=82) for whitethroat ringed in Denmark.

Blandt fugle med kendt dødsårsag er flest dræbt i trafikken, dræbt i forbindelse med jagt, dræbt af kollision med vindue eller taget af katte (fig. 8B). Af de 18 fugle mærket som redeunger eller ungfugle og siden fundet døde er 78 % fra deres første leveår. Den ældste fugl blev mærket som ungfugl 12. august 1982 i Blåvand og genfundet samme sted 5 år og 9 måneder senere.

English summary

The whitethroat is a very common breeding bird in open areas in all parts of Denmark. It arrives at the breeding grounds in May and departs in August-September. Migrants pass through Denmark in May-June and August-October. The first whitethroat was ringed in Denmark in 1921, with the highest number ringed in 1992 (2,136). The majority of the recovered birds were ringed during migration in May-June and August-September, most ringed in western Denmark. The ringed birds are mainly breeding birds from southern Scandinavia and only to a small degree from the rest of Scandinavia and

the Baltic Countries. From Denmark the whitethroat migrates SW via the Iberian Peninsula. The first birds depart in August, with the first bird recovered in Spain on 15 September. The fastest bird flew 1,077 km SSW from Denmark to France in eight days in August (134 km/day). Only one bird, ringed on Christiansø, migrated SE to Egypt. Only one bird has been recovered during winter (in Denmark). Two birds have been recovered in the presumed winter quarters in West Africa south of the Sahara, in Ghana (unknown date) and Mali (4 May). Only a few birds have been recovered during spring, mainly in the western parts of the Mediterranean (21 April to 19 May). Only a few Danish breeders have been recovered on migration, one in Italy (April) and one in Spain (May). The first bird on spring migration was recovered in Denmark on 30 April. The mean position is in Denmark in May. Both birds ringed as chicks and as adult breeders have returned to the ringing site in a subsequent breeding season. Most of the recovered birds were recorded by ringers (86 %). Of 82 dead birds, most had collided with vehicles or windows or had been hunted.